



WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Wojciech Kutyla

LLO.410.003.03.2019

Pan Andrzej Romaniuk
Główny Inspektor Jakości Handlowej
Artykułów Rolno-Spożywczych
ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/084 - Bezpieczeństwo żywności

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
NIK@NIK.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Warszawie, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa (dalej: GIJHARS, Główny Inspektorat)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Romaniuk, Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: Główny Inspektor JHARS, Główny Inspektor) od dnia 17 maja 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności.2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności.3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa i jakości żywności.4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2018
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Rafał Gorgoń, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/21/2019 z 15 stycznia 2019 r.2. Krzysztof Wójcik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/20/2019 z 15 stycznia 2019 r.

(akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Główny Inspektor zapewnił strukturę organizacyjną i podział kompetencji podległego urzędu adekwatne do realizacji działań w zakresie kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Plany kontroli obejmowały zakres przedmiotowy kompetencji Inspekcji w kierunku jakości handlowej żywności i były opracowywane m.in. w oparciu o prowadzoną analizę ryzyka, a w laboratoriach Głównego Inspektoratu systematycznie wdrażano nowe metodyki badawcze, jak również rozszerzano zakres badań poszczególnych artykułów rolno-spożywczych. W zatwierdzonych procedurach zawarte zostały zasady kontroli żywności i poboru prób pod kątem wykrycia ewentualnego zafalszowania produktów. Pomimo spadku liczby przeprowadzonych kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w roku 2017 o 22,5 % w stosunku do roku 2016, liczba zbadanych próbek w ramach urzędowych kontroli zwiększyła się o 9,5 % i pozostała na zbliżonym poziomie w roku 2018. Główny Inspektor współpracował z Inspekcją Handlową w zakresie kontroli jakości handlowej żywności, realizując warunki porozumienia zawartego w 2009 r., nie sporządzał natomiast analiz strat poniesionych przez gospodarstwa domowe oraz zagrożeń wynikających ze spożycia zafalszowanej żywności ze względu na brak regulacji ustawowych. Wojewódzkim Inspektorom zostały przekazane wytyczne regulujące postępowanie w przypadkach stwierdzenia zafalszowania żywności mogącego mieć wpływ na zdrowie, np. obecności w produktach niezadeklarowanych alergenów. Główny Inspektor prowadził i systematycznie aktualizował internetową bazę danych dotyczącą zafalszowanej żywności. Począwszy od 2017 r. Inspekcja kontrolowała przypadki występowania tzw. „podwójnej jakości” żywności, tym niemniej, ze względu na brak regulacji ustawowych stwierdzenie w wyniku kontroli tego zjawiska nie mogło być podstawą do zastosowania sankcji karnych wobec producenta, jeżeli żywność spełniała obowiązujące przepisy prawa, a jej skład był zgodny z deklaracją. Główny Inspektor nie był stroną Porozumienia o współpracy w ramach systemu RASFF na szczeblu centralnym, jak również nie wprowadził w Inspekcji procedury powiadamiania o niebezpiecznej żywności w ramach systemu RASFF. Natomiast sprawnie reagował na powiadomienia otrzymane w ramach systemu RASFF, przeprowadzając niezwłocznie kontrole i udzielając bezzwłocznie zwrotnej odpowiedzi do Podpunktu Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Weterynarii. W ramach wykorzystywania systemu AAC³ wystąpił jeden przypadek udzielenia odpowiedzi na powiadomienie w terminie ponad czterech miesięcy od daty jego wpływu. Rzetelnie i terminowo rozpatrywane były skargi dotyczące jakości handlowej żywności, kierowane przez społeczeństwo do Głównego Inspektora. Inspekcja realizowała działalność promocyjną oraz informacyjno-edukacyjną w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w szczególności poprzez udział w konferencjach i targach branżowych, a także zamieszczając informacje z tego zakresu na swojej stronie internetowej. Jako dobrą praktykę NIK ocenia wydawanie przez Inspekcję biuletynu *Wiedza i Jakość*, którego głównym celem było informowanie środowisk sektora rolno-spożywczego o aktualnych działaniach Głównego Inspektoratu, wojewódzkich inspektoratów oraz laboratoriów. Inspekcja nie współpracowała z ruchami konsumenckimi oraz nie podejmowała działań

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Elektroniczny system wymiany informacji pomiędzy państwami członkowskimi UE oraz KE dotyczący informacji o zafalszowanej żywności oraz paszach i udzielenia wzajemnej pomocy administracyjnej, działający na podstawie rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. U. L 165, 30/04/2004 P. 0001 – 0141).

informacyjno-edukacyjnych w przedmiocie korzyści wynikających ze skrócenia łańcucha dostaw żywności czy zwiększenia dostępności produktów spożywczych zalecanych do spożycia i zmniejszenia dostępności produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia (w tym kierowanych do dzieci i młodzieży) ze względu na brak uregulowań prawnych. Zdaniem NIK mogło to powodować ograniczenie zasięgu informacji o działalności Inspekcji do wąskiego grona odbiorców, czyli głównie przedstawicieli branży rolno-spożywczej. Główny Inspektor współpracował w zakresie jakości handlowej żywności z innymi organami urzędowej kontroli żywności w Polsce i za granicą; współpraca obejmowała w szczególności wymianę informacji, a także wzajemne wykonywanie badań jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności

Opis stanu faktycznego

1.1 Zarządzeniem z dnia 10 lipca 2009 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nadał statut Głównemu Inspektoratowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych⁵. Zadania związane z koordynacją działań w zakresie kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz środków produkcji na rynku krajowym i w obrocie międzynarodowym przypisano do Biura Kontroli Jakości Handlowej. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym ustalonym zarządzeniem nr 4/2015 Głównego Inspektora z dnia 06.08.2015 r. (z późn. zm.), do zadań Biura w tym zakresie należało w szczególności:

- opracowywanie rocznych ramowych planów kontroli Inspekcji uwzględniających propozycje działań kontrolnych przekazane przez wojewódzkie inspektoraty, biura Głównego Inspektoratu, departamenty Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz jednostki uczestniczące w realizacji polityki rolnej państwa;
- opracowywanie szczegółowych programów kontroli planowych i doraźnych przeprowadzanych przez wojewódzkie inspektoraty;
- koordynowanie działań w zakresie oceny jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych;
- opracowywanie projektów planów analitycznych uwzględniających zakres i ilość analiz laboratoryjnych umożliwiających realizację planów kontroli Inspekcji;
- prowadzenie spraw związanych z Systemem Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywnienia Zwierząt RASFF;
- koordynowanie działań związanych z kontrolami poszczególnych artykułów rolno-spożywczych (mięś z bydła, wina gronowego).

Wg stanu na dzień 31.12.2017 r. i 31.12.2018 r. w Biurze zatrudnionych było 16 osób.

Zagadnienia obejmujące jakość handlową artykułów rolno-spożywczych realizowały częściowo również inne komórki organizacyjne Głównego Inspektoratu:

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- Biuro Rolnictwa Ekologicznego i Produktów Regionalnych (15 zatrudnionych wg stanu na 31.12.2017 r. i 31.12.2018 r.)⁶;
- Biuro Kontroli Wewnętrznej (siedmiu zatrudnionych wg stanu na 31.12.2017 r., dziewięciu – wg stanu na 31.12.2018 r.);
- Biuro Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów (15 zatrudnionych wg stanu na 31.12.2017 r., 17 – wg stanu na 31.12.2018 r.): rozpatrywało odwołania od decyzji administracyjnych i zażalenia na postanowienia wydane przez wojewódzkich inspektorów, opracowywało projekty decyzji i postanowień Głównego Inspektora jako organu II instancji, realizowało zadania wynikające z funkcjonowania Punktu kontaktowego ds. oszustw związanych z żywnością oraz sprawowało nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów znajdujących się w strukturach Głównego Inspektoratu;
- Laboratoria Głównego Inspektoratu (101 zatrudnionych wg stanu na 31.12.2018 r., 98 – wg stanu na 31.12.2018 r.): Centralne Laboratorium w Poznaniu oraz laboratoria specjalistyczne w Białymstoku, Kielcach, Lublinie i Gdyni - do ich podstawowych zadań należało wykonywanie badań laboratoryjnych artykułów rolno-spożywczych.

(akta kontroli str. 10-34, 89)

Główny Inspektor określił zakresy czynności pracowników odpowiedzialnych za wykonywanie zadań w zakresie nadzoru nad jakością handlową żywności w produkcji, obrocie oraz wywożonych za granicę i przywożonych spoza UE. Do obowiązków pracowników Biura Kontroli Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych należało:

- prowadzenie spraw związanych z kontrolą jakości handlowej poszczególnych artykułów rolno-spożywczych,
 - opracowywanie projektów planów analitycznych uwzględniających zakres i ilość analiz laboratoryjnych umożliwiających realizację planów kontroli jakości w zakresie poszczególnych branż,
 - prowadzenie tematycznych baz danych dotyczących poszczególnych produktów,
 - monitorowanie zagadnień związanych z kontrolą jakości importowanych artykułów rolno-spożywczych (w tym prowadzenie spraw dot. kontroli granicznych);
 - przygotowywanie projektów opinii Inspektora odnośnie produktów ubiegających się o przyznanie znaku „Poznaj Dobrą Żywność”;
- pracownikom Biura Kontroli Wewnętrznej przypisano:
- rozpatrywanie skarg i wniosków kierowanych do Głównego Inspektora,
 - realizację wewnętrznych kontroli w jednostkach organizacyjnych Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: IJHARS, Inspekcja);
- pracownikom Biura Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów:
- przygotowywanie projektów decyzji administracyjnych Głównego Inspektora w związku z odwołaniami od decyzji wojewódzkich inspektorów,
 - przygotowywanie projektów odpowiedzi na skargi kierowane do WSA na decyzje i postanowienia Głównego Inspektora,
 - realizację zadań związanych z nadzorem nad laboratoriami,
 - realizację zadań wynikających z funkcjonowania Punktu kontaktowego ds. oszustw związanych z żywnością.

⁶ Zagadnienia związane z tematyką rolnictwa ekologicznego, w tym przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w/w zakresie zostały zbadane w trakcie kontroli NIK nr P/18/043 - „Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego.”

Pracownikom Laboratoriów przydzielono obszary działania poprzez wskazanie w Rejestrze upoważnień analitycznych badań, do wykonywania których pracownik został upoważniony.

Zatrudnieni pracownicy posiadali wymagane prawem wykształcenie (średnie lub wyższe, w zależności od stanowiska)⁷, a ich staż pracy wynosił (wg stanu na dzień 18.02.2019 r.) od niepełnego roku do 43 lat.

(akta kontroli str. 35-331)

1.2 Główny Inspektor zapewnił systematyczne szkolenia pracowników z zakresu jakości handlowej żywności:

- w 2017 roku w szkoleniach wzięło udział 80 pracowników Głównego Inspektoratu z następujących komórek organizacyjnych: Biura Kontroli Jakości Handlowej (10 osób, tj. 62,5% zatrudnionych w Biurze⁸), Biura Rolnictwa Ekologicznego i Produktów Regionalnych (6 osób - 40 % zatrudnionych), Biura Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów (12 osób - 80% zatrudnionych), Biura Kontroli Wewnętrznej (2 osoby - 28,5% zatrudnionych), Biura Współpracy Międzynarodowej (1 osoba - 20% zatrudnionych), Laboratoriów (49 osób - 48,5% zatrudnionych);
- w 2018 roku w szkoleniach wzięło udział 100 pracowników Głównego Inspektoratu z następujących komórek organizacyjnych: Biura Kontroli Jakości Handlowej (10 osób - 62,5 % zatrudnionych w Biurze⁹), Biura Rolnictwa Ekologicznego i Produktów Regionalnych (5 osób - 33,3 % zatrudnionych), Biura Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów (6 osób - 35,3 % zatrudnionych), Biura Kontroli Wewnętrznej (1 osoba - 11,1 % zatrudnionych), Biura Współpracy Międzynarodowej (3 osoby - 50 % zatrudnionych), Laboratoriów (74 osoby - 75,5% zatrudnionych).

Tematyka szkoleń obejmowała w szczególności: aspekty związane z analityką laboratoryjną dotyczącą jakości handlowej produktów (w szkoleniach tych uczestniczyli pracownicy laboratoriów); dodatki do żywności; zagadnienia metrologiczne; znakowanie środków spożywczych; jakość handlową świeżych owoców i warzyw, ziemniaków; problemy jakościowe jabłek w sezonie 2017/2018; najnowsze technologie w branży mleczarskiej i ich wpływ na jakość handlową artykułów rolno-spożywczych; problematykę towarów paczkowanych; suplementy diety i żywność funkcjonalną, zasady stosowania przepisów dotyczących substancji dodatkowych, aromatów i enzymów w praktyce.

W szkoleniach z zakresu jakości handlowej żywności corocznie uczestniczyli również pracownicy wojewódzkich inspektoratów: w latach 2017 – 2018 łącznie 258 pracowników. Tematyka tych szkoleń obejmowała w szczególności aspekty związane z: kontrolą prawidłowości tusz wołowych i wieprzowych w systemie EUROP¹⁰, oceną organoleptyczną artykułów rolno-spożywczych, wartością odżywczą artykułów rolno-spożywczych, jakością handlową świeżych owoców i warzyw, wytwarzaniem, oceną jakości i zasadami znakowania mięsa i przetworów mięsnych, pobieraniem prób artykułów rolno-spożywczych.

(akta kontroli str. 332-418)

1.3 Główny Inspektor opracował procedurę PG-BBKJ-01 „Planowanie kontroli oraz opracowywanie informacji zbiorczych z przeprowadzonych kontroli” regulującą szczegółowy tryb postępowania przy tworzeniu:

⁷ Zgodnie z Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie określenia stanowisk urzędniczych, wymaganych kwalifikacji zawodowych, stopni służbowych urzędników służby cywilnej, mnożników do ustalania wynagrodzenia oraz szczegółowych zasad ustalania i wypłacania innych świadczeń przysługujących członkom korpusu służby cywilnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 807).

⁸ Według stanu na dzień 31.12.2017 r. w tej i pozostałych wymienionych komórkach organizacyjnych.

⁹ Według stanu na dzień 31.12.2018 r. w tej i pozostałych wymienionych komórkach organizacyjnych.

- Rocznych ramowych planów kontroli Inspekcji,
- Wytocznych kwartalnych do planów kontroli wojewódzkich inspektorów,
- Programów kontroli,
- Informacji zbiorczej o wynikach kontroli,
- Instrukcji merytorycznych.

Przy opracowywaniu Rocznych ramowych planów kontroli, w tym za lata 2017-2018, pod uwagę brane były:

- zakres prowadzonej kontroli przewidziany w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych¹¹ i innych ustawach, w których są określone kompetencje IJHARS,
- wyniki i doświadczenie z przeprowadzonych działań kontrolnych w ubiegłym roku przez wojewódzkie inspektoraty (WIJHARS),
- sygnały mogące wpływać na zakres kontroli i wybór podmiotów (sygnały z WIJHARS, innych inspekcji, skargi),
- sugestie Głównego Inspektora, Wojewódzkich Inspektorów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, biur merytorycznych GIJHARS, pozostałych inspekcji nadzorujących żywność i innych instytucji współpracujących z IJHARS,
- specyfika i charakter poszczególnych regionów kraju,
- możliwości realizacji planowanej kontroli przez WIJHARS.

Integralną częścią w/w procedury (od II połowy 2017 r.) była analiza ryzyka, w ramach której brano pod uwagę:

- ocenę prawdopodobieństwa naruszenia prawa (poziom nieprawidłowości stwierdzonych w toku ostatniej kontroli: niski, średni bądź wysoki, wyrażony wskaźnikiem %);
- ocenę skutków naruszenia prawa (niskie bądź powszechne spożywanie wyrobów, niewielkie bądź istotne znaczenie w diecie, istotność nieprawidłowości z punktu widzenia konsumenta: nieistotne - niemające wpływu na decyzję konsumenta o zakupie danego wyrobu bądź jego interes ekonomiczny, istotne – mogące wpływać na decyzję konsumenta o zakupie danego wyrobu bądź na jego interes ekonomiczny).

Matryca istotności ryzyka sporządzona w oparciu o w/w oceny pozwalała ocenić ryzyko jako mało istotne, które należy monitorować w kontekście możliwych zmian, bądź jako istotne, w przypadku którego należy podjąć działania - uwzględnienie poszczególnych obszarów w Rocznym ramowym planie kontroli IJHARS.¹²

Ze względu na niesporządzenie w/w matrycy na 2017 r. nie dokonano porównań wag nadanych poszczególnym ryzykom w okresie objętym kontrolą. Główny Inspektor wyjaśnił, że: „Kwestia sporządzenia formularza zawierającego analizę prawdopodobieństwa naruszenia prawa wynikała ze zmiany ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, tj. z dodania art. 78a dotyczącego planowania i przeprowadzania kontroli po uprzednim dokonaniu analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa. Do czasu wprowadzenia tego przepisu podobna procedura polegająca na analizie prawdopodobieństwa naruszenia prawa miała miejsce, z tym że bez wykorzystania formularza. Pracownicy przygotowywali propozycje tematów kontroli na kolejny rok, biorąc pod uwagę m.in. wyniki poprzednich kontroli w danej branży. (...)”

Z porównania Rocznych ramowych planów kontroli na 2017 r. i 2018 r. wynikało, że:

¹¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 2164 z późn. zm.; dalej: ustawa o jhars.

¹² Ryzyka obejmowały w szczególności wyniki kontroli z lat poprzednich, w tym odsetek kontrolowanych partii artykułów wykazujących niezgodności z przepisami prawa, ocenę wielkości jego spożycia (produkt powszechnie spożywany czy też spożycie stosunkowo niskie), a także ocenę znaczenia danego artykułu w diecie (produkt o niewielkim znaczeniu w diecie, czy też produkt istotny, zalecany przez dietetyków).

- W 2017 roku szczególną uwagę zwrócono na jakość handlową artykułów rolno-spożywczych, które zgodnie z Piramidą Zdrowego Żywienia przedstawioną przez Instytut Żywności i Żywienia w styczniu 2016 roku, powinny stanowić dominującą pozycję w diecie każdego konsumenta. Kontrole miały dotyczyć: świeżych warzyw i owoców, przetworów warzywnych i owocowych oraz nasion roślin strączkowych, soków, przetworów zbożowych, pieczywa, makaronu, przetworów mlecznych, ryb i przetworów rybnych, jaj, oliwy i olejów roślinnych, orzechów i przypraw ziołowych. Ponadto zaplanowano objęcie kontrolami także: wyrobów garmażeryjnych, mięsa i przetworów mięsnych, napojów alkoholowych, fermentowanych napojów winiarskich, wyrobów ciastkarskich, gęsi, miodu. Wśród produktów priorytetowych wskazane zostały po raz pierwszy zupy warzywne typu „krem”, musy owocowe, nasiona roślin strączkowych i ich przetwory, orzechy i mieszanki orzechów.
- W 2018 roku do przeprowadzenia pełnych kontroli w zakresie jakości handlowej wytypowano artykuły rolno-spożywcze, które w wyniku przeprowadzonej analizy ryzyka wykazały występowanie istotnych nieprawidłowości zarówno w odniesieniu do cech jakościowych, jak i oznakowania. Zaplanowano kontrolę: mięsa i przetworów mięsnych, przetworów zbożowych, wyrobów cukierniczych, tłuszczów do smarowania, przetworów owocowo-warzywnych, przetworów mlecznych i tłuszczów mlecznych, wyrobów garmażeryjnych, makaronu, napojów spirytusowych, ryb i przetworów rybnych, piwa, miodu, olejów roślinnych, wyrobów winiarskich, soków i przypraw. Wyroby te miały zostać poddane badaniom laboratoryjnym mającym na celu sprawdzenie zgodności ich jakości z wymaganiami określonymi w przepisach prawa oraz deklarowanymi przez producenta. Zaplanowano także kontrole w zakresie oznakowania tych produktów pod kątem zgodności z przepisami prawa, a także w zakresie zgodności podawanych w oznakowaniu informacji z prawdą m.in. w zakresie składu surowcowego czy też adekwatności zastosowanej nazwy do stanu rzeczywistego. Szczególną uwagę zwrócono na wykrywanie zafałszowań produktów.

(akta kontroli str. 419, 515-517)

1.4 W laboratoriach Głównego Inspektoratu (w tym w Centralnym Laboratorium w Poznaniu) w latach 2017 – 2018 dokonano uaktualnienia i rozszerzenia akredytacji badanych artykułów rolno-spożywczych. Akredytowane zostały m.in. metodyki badawcze (mikroskopowe, instrumentalne, obliczeniowe) obejmujące n/w analizy:

- liczbę strzępków pleśni w przetworach pomidorowych,
- obecność roztoczy w dżemach i powidłach,
- obecność mięsa ryb oddzielonego mechanicznie w przetworach rybnych,
- zawartość ekstraktu bezcukrowego, liczby formolowej, fosforu, stosunek kwasu cytrynowego do kwasu D-izocytrynowego, zawartość proliny, zawartość pektyn rozpuszczalnych w wodzie, zawartość ekstraktu ogólnego sokach i nektarach owocowych i sokach warzywnych,
- zawartość tłuszczu mlecznego, suchej masy mlecznej, suchej masy mlecznej beztłuszczowej w czekoladach mlecznych,
- zawartość kwasów organicznych w żywności,
- udział poszczególnych kwasów tłuszczowych w oliwie z oliwek,
- liczbę kwasową tłuszczu, zawartość kuwertury, zawartość pokrywy dla wyrobów oblewanych, zawartość skorupki dla wyrobów nadziewanych w wyrobach cukierniczych,

- obecność/zawartość zanieczyszczeń organicznych i nieorganicznych w bulce tartej,
- zawartość popiołu i cukrów po inwersji w fermentowanych napojach winiarskich,
- aktywność fosfatazy alkalicznej w mleku w proszku,
- trwałość konserw, zawartość kwasu L-glutaminowego i glutaminianu sodu, obecność mięsa oddzielonego mechanicznie (MOM),
- zawartość ekstraktu ogólnego w przetworach owocowych i warzywnych,
- zawartość kwasu cytrynowego w sokach, nektarach i napojach bezalkoholowych,
- trwałość konserw rybnych,
- moc octu w occie i sosach na bazie octu,
- zawartość laktozy, teobrominy, kofeiny, beztłuszczowej suchej masy kakaowej i suchej masy kakaowej w czekoladzie,
- zawartość jaja kurzego w majonezie.

(akta kontroli str. 420-422)

1.5 Główny Inspektor opracował procedurę (*Instrukcja BKJ-01-IR-01*) kontroli artykułów rolno-spożywczych z perspektywy ich jakości handlowej. W procedurze zawarte zostały zasady kontroli żywności obejmujące:

- sprawdzenie dokumentów umożliwiających identyfikację artykułu rolno-spożywczego, atestów jakościowych, wyników badań laboratoryjnych oraz innych dokumentów świadczących o jego jakości handlowej,
- sprawdzenie opakowania, oznakowania, prezentacji artykułu rolno-spożywczego oraz warunków jego przechowywania i transportu,
- oględziny artykułu rolno-spożywczego,
- pobranie próbek oraz ich ocenę lub badanie laboratoryjne,
- ustalenie klasy jakości artykułu rolno-spożywczego,
- sprawdzenie sposobu produkcji artykułu rolno-spożywczego lub prawidłowości przebiegu procesu technologicznego.

Przy ustalaniu propozycji tematów kontroli na dany rok brane były pod uwagę analogiczne czynniki ryzyka jak przy *Rocznych ramowych planach kontroli*.

Instrukcja nie specyfikuje częstotliwości kontroli podmiotów: wynika ona z dokonanej analizy ryzyka – w przypadku gdy dokonana ocena wskazuje, że jest ono istotne, należy przewidzieć podmioty do skontrolowania w danym roku – ich wybór zależy od decyzji wojewódzkich inspektorów.

(akta kontroli str. 419, 421)

1.6 Główny Inspektor ustalił procedurę PG-BOL-07 *Prowadzenie Punktu Kontaktowego ds. oszustw związanych z żywnością* w ramach unijnego systemu AAC (Administrative Assistance and Cooperation). Procedura ta specyfikowała postępowanie z przypadkami związanymi z zafałszowaniem żywności, które miały również związek z bezpieczeństwem żywności, w szczególności: zastosowanie środków chemicznych, dodatek substancji niedozwolonych bądź niedeklarowanych, przekroczenie dopuszczalnych wartości.

(akta kontroli str. 6, 422 - 461)

1.7 W okresie objętym kontrolą odbyła się 1 misja DG Health and Food Safety¹³, która obejmowała swoim zakresem jakość handlową artykułów rolno-spożywczych – w celu dokonania oceny systemów kontroli związanych z chronioną nazwą pochodzenia (CHNP), chronionymi oznaczeniami geograficznymi (CHOG) i gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami (GTS) w odniesieniu do produktów rolnych i środków spożywczych. W sprawozdaniu końcowym z w/w audytu zawarto następujące zalecenia adresowane do IJHARS:

¹³ Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności - dawniej FVO (Food and Veterinary Office).

- Zapewnienie wydajnej i skutecznej koordynacji między wszystkimi regionalnymi lub centralnymi właściwymi organami zgodnie z art. 4 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 w celu zmniejszenia ryzyka wprowadzenia do obrotu produktów niezgodnych z wymogami.
- Zapewnienie, aby właściwe organy skutecznie sprawdzały zgodność produktów ze specyfikacją w celu spełnienia wymogów art. 37 rozporządzenia (UE) nr 1151/2012.
- Zapewnienie, aby symbole unijne znajdowały się na wprowadzanych do obrotu produktach przewożonych luzem lub niezapakowanych zgodnie z art. 12 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1151/2012.

Główny Inspektor zrealizował powyższe zalecenia, w szczególności poprzez realizację szkoleń dla inspektorów JHARS.

(akta kontroli str. 379-418, 462-469)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Główny Inspektor zapewnił strukturę organizacyjną i podział kompetencji podległego urzędu adekwatne do realizacji działań w zakresie kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Pracownicy poszczególnych komórek realizujący zadania z tego zakresu posiadali wymagane prawem wykształcenie i staż pracy, a Główny Inspektor zapewnił ich systematyczne szkolenia. Plany kontroli realizowały zakres przedmiotowy kompetencji Inspekcji w kierunku jakości handlowej żywności i były opracowywane m.in. w oparciu o prowadzoną analizę ryzyka. W laboratoriach Głównego Inspektoratu wdrażano nowe metodyki badawcze, jak również rozszerzano zakres badań poszczególnych artykułów rolno-spożywczych. W zatwierdzonych procedurach zawarte zostały zasady kontroli żywności i poboru prób pod kątem wykrycia ewentualnego zafalszowania produktów. Główny Inspektor ustalił również procedurę w sprawie Prowadzenia Punktu Kontaktowego ds. oszustw związanych z żywnością w ramach systemu AAC.

OBSZAR

2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności

Opis stanu
faktycznego

2.1 W 2017¹⁴ roku Inspekcja JHARS przeprowadziła:

- 60 645 kontroli urzędowych jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w obrocie z zagranicą (tj. 77,6% ogółu wykonanych czynności kontrolnych),
- 14 417 planowych i doraźnych kontroli urzędowych w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji rolnej na rynku krajowym, (tj. 18,4% ogółu wykonanych czynności kontrolnych),
- 3103 czynności kontrolne wykonane na wniosek przedsiębiorcy (tj. 4,0% ogółu wykonanych czynności kontrolnych).

W *Sprawozdaniu rocznym 2017* wskazano, że w porównaniu do 2016 r. liczba kontroli ogółem zmniejszyła się o 22 720 (tj. o 22,5%), co dotyczyło głównie urzędowych kontroli przeprowadzonych na rynku krajowym (o 20 752, tj. 59,0%) oraz kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w obrocie z zagranicą (o 1726, tj. o 2,8%).

(akta kontroli str. 470-471, 474)

2.2 W 2017 roku w laboratoriach Głównego Inspektoratu zbadano ogółem 5657 próbek artykułów rolno-spożywczych, wykonując 31594 oznaczenia parametrów jakościowych. Z ogólnej liczby próbek artykułów rolno-spożywczych 5168 (91,4%)

zbadano w ramach urzędowych¹⁵ kontroli jakości handlowej (wykonując 28667 oznaczeń, tj. 90,7% wszystkich wykonanych oznaczeń), 351 próbek (6,2%) w ramach zlecenia przez Agencję Rynku Rolnego/Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa/Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (wykonując 2388 oznaczeń, 7,6%) oraz 138 próbek (2,4%) w ramach oceny jakości handlowej przeprowadzonej na wniosek producenta (wykonując 539 oznaczeń, 1,7%).

W porównaniu do 2016 r. liczba próbek artykułów rolno-spożywczych zbadanych ogółem przez laboratoria GIJHARS zmniejszyła się o 1151 (tj. o 16,9%), głównie w odniesieniu do próbek dostarczonych (o 1553 próbki, tj. ponad pięciokrotnie) oraz próbek zbadanych w ramach oceny jakości handlowej na wniosek producenta (o 47, tj. o 25,4%). Zwiększyła się natomiast o 449 (tj. 9,5%) liczba próbek zbadanych w ramach kontroli urzędowych.

W roku 2018 zbadano ogółem 5327 próbek artykułów rolno-spożywczych, wykonując 30 804 oznaczenia parametrów jakościowych. Z ogólnej próbek artykułów rolno-spożywczych 5162 (96,9%) zbadano w ramach urzędowych¹⁶ kontroli jakości handlowej (wykonując 30 178 oznaczeń, 98%), 72 próbki (1,4%) w ramach zleconych przez Agencję Rynku Rolnego/Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa/Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (wykonując 342 oznaczenia, 1,1 %) oraz 93 próbki (1,7%) w ramach oceny jakości handlowej przeprowadzonej na wniosek producenta (wykonując 284 oznaczenia, 0,9 %).

W porównaniu do roku 2017 liczba próbek zmniejszyła się ogółem o 330, głównie w odniesieniu do próbek dostarczonych (o 279 próbek, tj. 15 %) oraz próbek zbadanych w ramach oceny jakości handlowej na wniosek producenta (o 45 próbek, tj. 52 %). Liczba próbek zbadanych w ramach kontroli urzędowej utrzymała się na zbliżonym poziomie.

Główne kierunki badań obejmowały oznaczenia organoleptyczne, fizykochemiczne, mikrobiologiczne oraz sensoryczne.

Główny Inspektor wyjaśnił, że: „Zwiększenie lub zmniejszenie liczby próbek badanych przez laboratoria GIJHARS wynika z ilości próbek pobieranych w danej kontroli przez wojewódzkie inspektoraty JHARS, rodzaju artykułów rolno-spożywczych przewidzianych do kontroli w danym roku kalendarzowym oraz ilości zakładów znajdujących się na danym terenie produkujących artykuły rolno-spożywcze przewidziane do kontroli.”

(akta kontroli str. 471, 475, 779)

2.3 W instrukcjach wprowadzonych przez Głównego Inspektora nie zawarto wymogu weryfikacji na poziomie zakładu produkcyjnego metody opracowania, wdrożenia i utrzymania planów zapobiegających fałszowaniu żywności. Inspekcja nie występowała również z inicjatywą (w tym ustawodawczą) w celu wprowadzenia obowiązku posiadania przez przedsiębiorców takich dokumentów. Główny Inspektor wyjaśnił, że nie przysługuje mu inicjatywa ustawodawcza, nie otrzymał również informacji od innych organów/instytucji w przedmiotowym zakresie.

W celu prawidłowego rozpoznania fałszerstw żywności, Główny Inspektor sporządzał kwartalne programy kontroli planowych w zakresie jakości handlowej dla poszczególnych rodzajów artykułów rolno-spożywczych. Analizie poddano 10 programów obowiązujących w okresie objętym kontrolą, dotyczących: przetworów mięsnych, miodu, oliwy i olejów, przetworów mlecznych i przetworów zbożowych w 2017 r. oraz jaj, piwa, przypraw, ryb oraz przetworów rybnych i tłuszczów do smarowania w 2018 r. Każdy z w/w programów obejmował prowadzenie kontroli pod kątem rozpoznania fałszerstwa żywności, a tam gdzie to

¹⁵ planowych i doraźnych

¹⁶ planowych i doraźnych

zasadne, również weryfikację składników produktu, w tym pochodzenie składników tej żywności oznaczonej jako „wyprodukowane w Polsce”. I tak w przypadku.:

- kontroli miodu - wykonanie analizy pyłkowej, co umożliwiło w szczególności ustalenie kraju pochodzenia miodu, a także prawidłowości zaklasyfikowania produktu jako miód nektarowy, jednodmianowy (np. miód lipowy);
- analizy przypraw - pobranie próbek oregano w celu wykonania pełnych badań, w tym analizy tożsamości i domieszek, ze względu na stwierdzenie podczas poprzedniej kontroli planowej jego zafalszowania (lub – z uwagi na stwierdzone w wyniku poprzednio przeprowadzonej kontroli przypadki zafalszowania tej przyprawy);
- kontroli przetworów mlecznych - pobranie próbek w celu poddania ich analizom na obecność tłuszczów obcych/obecność mleka krowiego (w przypadku produktów deklarowanych jako wytworzone z innego rodzaju mleka);
- kontroli jaj - określenie daty minimalnej trwałości niezgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 589/2008¹⁷,
- piwa - kontrole pod kątem ograniczeń w zakresie możliwości stosowania barwników;
- przetworów mięsnych - przeprowadzenie badań przy braku deklaracji producenta na obecność m.in. alergenów, barwników, azotanów, azotynów, MOM¹⁸ i cząstek kości, kwasu glutaminowego, kolagenu, fosforanów.

Jednocześnie Dyrektor Biura Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów wyjaśniła, że trudno jest określić czas analizy dla poszczególnych artykułów rolno-spożywczych badanych (czas badań zależy m.in. od rodzaju artykułów, deklaracji producenta na opakowaniu, wykonywaniu niektórych oznaczeń w ostatnim dniu przydatności produktu do spożycia) w laboratoriach GIJHARS, jednak analizy wykonywane są bez zbędnej zwłoki.

(akta kontroli str. 419, 471-475, 506)

2.4 Inspekcja nie przeprowadzała analiz dotyczących poniesionych przez gospodarstwa domowe strat oraz zagrożeń wynikających ze spożywania zafalszowanej żywności. Główny Inspektor wyjaśnił, że przeprowadzanie takich analiz nie leży w kompetencjach ustawowych IJHARS.

(akta kontroli str. 472, 475)

Zdaniem NIK prowadzenie przez Inspekcję wskazanych powyżej analiz i publikowanie ich wyników stanowiłoby istotny element budowania świadomości polskiego społeczeństwa w zakresie jakości handlowej żywności, co z kolei w dłuższej perspektywie czasowej mogłoby wpłynąć na podwyższenie jakości życia w Polsce.

2.5 W Głównym Inspektoracie nie opracowano wytycznych odnośnie kwalifikacji zafalszowania żywności mogącego mieć wpływ na zdrowie konsumenta. Nie występowało również z inicjatywą zawarcia porozumień w tym zakresie z innymi organami ani z inicjatywą ustawodawczą. Główny Inspektor wskazał, że: „Dla Inspekcji JHARS przy kwalifikowaniu nieprawidłowości wiążąca jest definicja zafalszowanego artykułu rolno-spożywczego znajdująca się w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Inspekcja JHARS nie kwalifikuje nieprawidłowości pod względem ich wpływu na zdrowie konsumentów oraz nie prowadzi statystyk w tym zakresie. W uzasadnionych

¹⁷ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj (Dz. U. L 163, 24.6.2008, p. 6–23).

przypadkach inspektorzy JHARS przekazują stosowne informacje i ustalenia z kontroli do innych organów, np. Państwowej Inspekcji Sanitarnej.”

Wytyczne dla wojewódzkich inspektorów zawierały procedurę postępowania w przypadku wykrycia w trakcie kontroli produktu niebezpiecznego, w tym konieczność bezzwłocznego powiadamiania właściwych miejscowo organów urzędowej kontroli żywności.

(akta kontroli str.472, 475-476, 507-508)

2.6 W latach 2017 - 2018 Główny Inspektor realizował postanowienia porozumienia zawartego z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) w dniu 21 grudnia 2009 r.¹⁹, wykonując na rzecz Inspekcji Handlowej badania próbek artykułów rolno-spożywczych, a także przekazując jej informacje z ustaleń przeprowadzonych kontroli. Jednocześnie Główny Inspektor wskazał, że nie podejmowano wspólnych kontroli, argumentując to brakiem podstaw prawnych do ich przeprowadzenia, z wyjątkiem art. 54 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców²⁰. Ponadto w ramach współpracy Główny Inspektor zorganizował szkolenie z zakresu jakości handlowej ziemniaków dla pracowników IJHARS oraz Inspekcji Handlowej, a także na bieżąco wymieniał z UOKiK stanowiska w przedmiocie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, np. w sprawie oznakowania mieszanek oliwy z oliwek z dodatkami smakowymi czy znakowania żywności dla niemowląt i małych dzieci.

(akta kontroli str. 472, 476-477, 482-505, 509-511)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Pomimo spadku, o 22,5 % w 2017 r. w stosunku do 2016 r., liczby przeprowadzonych kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, liczba zbadanych próbek w ramach urzędowych kontroli zwiększyła się o 9,5 % i pozostała na zbliżonym poziomie w roku 2018. Każdy z badanych programów kontroli obejmował prowadzenie kontroli pod kątem rozpoznania fałszerstwa żywności, a tam gdzie to zasadne, również weryfikację składników produktu (w tym poprzez pobór próbek do badań). Główny Inspektor współpracował z Inspekcją Handlową w zakresie kontroli jakości handlowej żywności – współpraca obejmowała wzajemną wymianę informacji i stanowisk, wykonywanie badań na rzecz Inspekcji Handlowej oraz szkolenie jej pracowników. Współpraca nie obejmowała kontroli podejmowanych wspólnie przez Inspekcję JHARS i Inspekcję Handlową z uwagi na, wynikający z Prawa przedsiębiorców, zakaz podejmowania u jednego przedsiębiorcy w jednym czasie więcej niż jednej kontroli, a także odrębne kompetencje podmiotowe w/w organów. Główny Inspektor nie sporządzał analiz strat poniesionych przez gospodarstwa domowe oraz zagrożeń wynikających ze spożycia zafałszowanej żywności ze względu na brak kompetencji ustawowych. Wojewódzkim Inspektorom zostały przekazane wytyczne regulujące postępowanie organów Inspekcji JHARS w przypadkach stwierdzenia zafałszowania żywności mogącego mieć wpływ na zdrowie, np. obecności w produktach niezadeklarowanych alergenów – nakazujące bezzwłoczne informowanie o takich przypadkach właściwych miejscowo organów Inspekcji Sanitarnej bądź Weterynaryjnej.

¹⁹ Porozumienie z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie zasad współpracy przy wykonywaniu kontroli w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

²⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 646 z późn. zm.; dalej: Prawo przedsiębiorców. Niezależnie od powyższych wyjaśnień należy podkreślić, że możliwość przeprowadzania wspólnych kontroli nie jest możliwa ze względu na ograniczenia kompetencji kontrolnych wskazanych organów: IJHARS do kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, Inspekcji Handlowej do kontroli produktów znajdujących w detalicznym obrocie handlowym.

3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa i jakości żywności

Opis stanu faktycznego

3.1 Inspekcja prowadzi bazę danych zawierającą przypadki fałszowania żywności. Baza ta obejmuje produkty objęte decyzjami administracyjnymi dotyczącymi zafalszowań artykułów rolno-spożywczych wydanymi na podstawie art. 29 oraz art. 40a ust. 1 pkt 4 ustawy o jhars. Baza jest dostępna na stronie Inspektoratu w zakładce *Zafalszowane artykuły rolno-spożywcze*. Moduł wyszukiwania umożliwia przeglądanie według kryteriów: podmiot, województwo, grupa technologiczna (np. jaja, kawa i herbata, soki i nektary) oraz podstawa prawna (art. 29 lub art. 40a ust. 1 pkt 4 w/w ustawy). Informacje o decyzjach upublicznionych przed dniem 31.12.2012 r. umieszczone zostały w katalogu *Zafalszowane artykuły rolno-spożywcze archiwum*, który nie jest objęty modulem wyszukiwania. Pojedynczy rekord z bazy obejmuje plik zawierający w szczególności oznaczenie produktu, wielkość partii, powód zakwestionowania jego jakości oraz nazwę podmiotu wprowadzającego produkt do obrotu.

Z analizy 5 wybranych spraw wynika, że czas pomiędzy akceptacją otrzymanych informacji o wydanych decyzjach z wojewódzkich inspektoratów a ich upublicznieniem w bazie danych wyniósł od 3 do 13 dni.

(akta kontroli str. 512-514)

3.2 Inspekcja nie sporządzała analiz cen artykułów spożywczych, jakie kształtowały się na poszczególnych etapach łańcucha żywnościowego, pod kątem ryzyka zafalszowania produktu. Główny Inspektor wskazał, że nie leży to w kompetencjach ustawowych IJHARS.

(akta kontroli str. 471-472, 475)

Zdaniem NIK monitoring oraz analiza cen artykułów rolno-spożywczych na poszczególnych etapach łańcucha żywnościowego byłaby użytecznym narzędziem wykorzystywanym w celu wskazywania potencjalnych nieprawidłowości w zakresie jakości żywności. NIK zauważa oczywiście, że aby system analizy cen artykułów spożywczych pod kątem ewentualnych nieprawidłowości działał skutecznie konieczna jest skoordynowana i jednolita podejście do problemu wszystkich służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i jakość żywności.

3.3 Główny Inspektor opracował *Instrukcję BOL-01-IR-02 w sprawie zasad i trybu postępowania Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych przy nakładaniu kar pieniężnych za naruszenie przepisów o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych*. Zawarto w niej w szczególności ogólne zasady przy wymierzaniu kar pieniężnych i zasady naliczania wysokości tych kar. Główny Inspektor polecił również wojewódzkim inspektorom:

- każdorazową wnikliwą analizę, czy w przypadku wystąpienia możliwości odstąpienia od wymierzenia kary, w ustalonym stanie faktycznym rzeczywiście zachodzą przesłanki uzasadniające zastosowanie w/w instytucji;
- uwzględnienie przy ocenie oceny dotychczasowej działalności podmiotu wszystkich kontroli przeprowadzonych wobec danego podmiotu w związku z jego działalnością na rynku artykułów rolno-spożywczych - poprzez każdorazowe skierowanie wystąpień o udzielenie informacji w tym zakresie do właściwych organów Inspekcji Handlowej, Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej.

Główny Inspektor monitorował pierwszą z wymienionych wytycznych poprzez analizę danych przekazywanych przez wojewódzkich inspektorów do sprawozdań rocznych z działalności IJHARS. Jednocześnie wyjaśnił, że: „Odnosząc się do

oceny dotychczasowej działalności podmiotu, Główny Inspektor, pismami z dnia 08 lutego 2018 r., znak: GI-BOL-pr-071-16/18, poinformował Głównego Inspektora Sanitarnego, Głównego Lekarza Weterynarii i Prezesa UOKiK o tym, że zobowiązał podległe mu organy Inspekcji do występowania do właściwych organów Inspekcji Handlowej, Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej o informacje potrzebne do oceny dotychczasowej działalności podmiotu kontrolowanego, wyrażając nadzieję na współpracę w tym zakresie."

Jednocześnie w/w organy udzieliły Głównemu Inspektorowi odpowiedzi, w których wskazały na brak możliwości lub niecelowość zaproponowanej współpracy (w tym ze względu na brak podstawy prawnej, co podkreślił Główny Lekarz Weterynarii). W związku z powyższym Główny Inspektor polecił wstrzymanie wdrażania przez wojewódzkich inspektorów JHARS powyższego zalecenia.

W przypadku podmiotów posiadających wyodrębnione części (np. filie, oddziały) w różnych województwach, jako przesłanka wymiaru kary brana była pod uwagę wyłącznie działalność zakładu zlokalizowanego na terenie danego województwa. Główny Inspektor wskazał, że: „Powyższa praktyka wynika z faktu, że organy IJHARS w swoim działaniu ograniczone są właściwością miejscową, która to właściwość obejmuje obszar województwa. Organy IJHARS analizując dotychczasową działalność nie pozyskują zatem informacji o nieprawidłowościach stwierdzanych przez innych wojewódzkich inspektorów (w przypadku przedsiębiorców posiadających kilka zakładów produkcyjnych w różnych województwach), podobnie jak nie występują do organów kontrolnych innych państw członkowskich UE (w przypadku przedsiębiorców posiadających kilka zakładów produkcyjnych w różnych państwach członkowskich. (...)) Główny Inspektor z urzędu nie podejmował działań mających na celu uwzględnienie dotychczasowej działalności stron postępowania na terenie innych województw, gdyż byłoby to działanie niecelowe z uwagi na zakaz orzekania na niekorzyść strony (art. 139 KPA).”

(akta kontroli str. 419, 515-518, 773-777)

3.4 Inspekcja nie ewidencjonowała osobno kontroli prowadzonych w podmiotach prowadzących działalność hurtową. Nie zostały również opracowane odrębne wytyczne charakteryzujące tego typu podmioty, ewentualny wybór takich podmiotów do kontroli leży w gestii wojewódzkich inspektorów. Kontrolami nie były obejmowane hurtownie artykułów rolno-spożywczych, w których prowadzona była również sprzedaż detaliczna. Dyrektor Biura Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów wyjaśniła, że: „Zgodnie z art. 3 pkt 7 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności²¹, handel detaliczny oznacza obsługę i/lub przetwarzanie żywności i jej przechowywanie w punkcie dostaw dla konsumenta finalnego; określenie to obejmuje terminale dystrybucyjne, działalność cateringową, stołówki zakładowe, catering instytucjonalny, restauracje i podobne działania związane z usługami żywnościowymi, sklepy, centra dystrybucji w supermarketach i hurtownie. Definicja handlu detalicznego obejmuje zatem swoim zakresem hurtownie. Biorąc jednak pod uwagę pierwszą część w/w definicji, są to wyłącznie hurtownie, w których obsługa i/lub przetwarzanie żywności i jej przechowywanie ma miejsce w punkcie sprzedaży lub w punkcie dostaw dla konsumenta finalnego. (...) działalność części funkcjonujących hurtowni będzie stanowiła handel detaliczny, podlegający nadzorowi Inspekcji Handlowej. Pozostałe hurtownie w zakresie,

²¹ Dziennik Urzędowy L 031 , 01/02/2002 P. 0001 – 0024.

w jakim sprzedają żywność podmiotom innym niż konsumenci finalni, podlegają nadzorowi Inspekcji JHARS."

(akta kontroli str. 419, 532-533)

3.5 W latach 2017 – 2018 Inspekcja prowadziła szkolenia z zakresu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych dla producentów artykułów rolno-spożywczych, przetwórców oraz innych podmiotów (m.in. Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, organów właściwych z państw członkowskich UE). Tematyka tych szkoleń obejmowała m.in.: jakość handlową owoców i warzyw, miodu, wyrobów piekarskich i ciastkarskich, produktów rybołówstwa; znakowanie artykułów rolno-spożywczych. Zagadnienia związane z działalnością Inspekcji i jakością handlową artykułów rolno-spożywczych Inspekcja prezentowała również podczas wydarzeń branżowych, np. konferencji, seminariów, a także poprzez prowadzenie wykładów dla studentów na kierunkach związanych z technologią żywności.

(akta kontroli str. 472, 477-480)

3.6 Zgodnie z wyjaśnieniem udzielonym przez Głównego Inspektora, od 2017 r. inspektoraty wojewódzkie zostały zobowiązane do sprawdzania w trakcie kontroli w zakresie jakości handlowej żywności, czy w kontrolowanych podmiotach istnieje zjawisko „podwójnej jakości”. Jednocześnie Główny Inspektor wyjaśnił, że we wszystkich państwach członkowskich UE obowiązywały te same ogólne zasady prawa żywnościowego, w tym dotyczące oznakowania żywności. Jeżeli żywność spełniała wymogi przepisów prawa i była zgodna z deklaracją producenta, nie było podstaw do kwestionowania jej jakości, a stwierdzenie w zakładzie zjawiska „podwójnej jakości” nie mogło być podstawą do zastosowania sankcji karnych.

(akta kontroli str. 472, 481)

3.7 Główny Inspektor nie był stroną Porozumienia o współpracy w ramach systemu RASFF na szczeblu centralnym. Główny Inspektor wyjaśnił, że „Działania Inspekcji JHARS w ramach systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności polegają na przeprowadzeniu kontroli doraźnej w zakresie ustawowych kompetencji, w podmiocie wskazanym w powiadomieniu, przekazanym do GIJHARS przez GIW²². Po zakończeniu kontroli wyniki są przekazywane do Podpunktu Krajowego Punktu Kontaktowego w GIW, który następnie przekazuje je do Krajowego Punktu Kontaktowego w GIS."

(akta kontroli str. 6, 534-614)

Główny Inspektor nie ustalił procedury powiadamiania o niebezpiecznej żywności w ramach systemu RASFF. Jednocześnie wyjaśnił m.in., że: w ramach systemu RASFF, IJHARS jest tylko jedną z inspekcji podległych Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które otrzymują zgodnie z kompetencjami ustawowymi informacje zawarte w powiadomieniach od Głównego Lekarza Weterynarii. W GIJHARS nie utworzono specjalnego systemu powiadamiania o żywności i paszach mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt, tak jak ma to miejsce w ramach Podpunktu Krajowego Punktu Kontaktowego RASFF znajdującego się w Głównym Inspektoracie Weterynarii (GIW) lub Krajowego Punktu Kontaktowego znajdującego się w Głównym Inspektoracie Sanitarnym (GIS). Główny Inspektor JHARS nie otrzymał propozycji ani nie inicjował podpisania porozumienia o współpracy w ramach systemu RASFF.

(akta kontroli str. 6, 422 - 461)

Zdaniem NIK takie zorganizowanie systemu RASFF, w którym Inspekcja IJHARS wykonuje czynności jedynie w ramach przekazanego przez GIW powiadomienia, a sama takiego powiadomienia nie inicjuje jest rozwiązaniem wadliwym. Skoro w zakresie ustawowych kompetencji Inspekcji mogą wystąpić sprawy, które

kwalifikują się do wystosowania powiadomienia, takie powiadomienie nie powinno napotykać na żadne bariery formalno-prawne czy organizacyjne.

W latach 2017 – 2018 do Głównego Inspektoratu wpłynęły 4 powiadomienia w ramach systemu RASFF – wszystkie dotyczyły obecności niezadeklarowanych alergenów w produktach rolno-spożywczych. Główny Inspektor każdorazowo zlecał przeprowadzenie kontroli w przedmiotowych sprawach właściwym miejscowo wojewódzkim inspektorom JHARS, a następnie przekazywał do Głównego Lekarza Weterynarii informacje zawierające ustalenia z kontroli, a także o ewentualnych podjętych działaniach dyscyplinujących. Czas przekazania tych informacji wynosił od 3 do 5 tygodni.

(akta kontroli str. 6, 534-614)

3.8 W latach 2017 - 2018 do Głównego Inspektoratu wpłynęły łącznie 203 powiadomienia w ramach systemu AAC, a Inspektorat zamieścił łącznie w systemie 29 zgłoszeń.

Analiza 5 wybranych powiadomień wykazała, że Główny Inspektor każdorazowo zlecał przeprowadzenie kontroli w przedmiotowych sprawach właściwym miejscowo wojewódzkim inspektorom JHARS. Odpowiedzi w ramach systemu AAC udzielane były przez Biuro Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów w terminie od 4 do 12 tygodni (w przypadku 4 spraw) od dnia wpływu powiadomienia. W przypadku jednego powiadomienia (data wpływu 25 maja 2018 r.), opisanego w części „Stwierdzone nieprawidłowości”, informację o ustaleniach kontroli Małopolskiego Inspektora JHARS w tej sprawie otrzymano w dniu 18 października 2018 r. (po uprzednim monicie ze strony Głównego Inspektoratu), natomiast odpowiedzi w ramach systemu udzielono w dniu 19 października 2018 r. Działania podjęte przez Inspekcję w ramach rozpatrywania powiadomień obejmowały: w przypadku czterech podmiotów - wszczęcie postępowania w sprawie wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej, w przypadku jednego podmiotu - wydanie decyzji nakazującej zmianę etykiety produktu.

(akta kontroli str. 615-738)

3.9 Z prowadzonego *Rejestru skarg i wniosków* wynika, że 35% (69) skarg i wniosków, które wpłynęły w latach 2017 – 2018 do Głównego Inspektoratu dotyczyło jakości handlowej żywności. We własnym zakresie Główny Inspektor rozpatrzył 26 skarg i wniosków (38%), pozostałe 43 (62%) przekazał do innych organów w celu rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami, w tym 37(86%) spraw przekazano do właściwych wojewódzkich inspektoratów jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, sześć (14%) przekazano do UOKiK, dwie (4,6%) przekazano do Głównego Inspektoratu Sanitarnego, jedną - do Głównego Lekarza Weterynarii. W wyniku analizy 10 wybranych spraw ustalono, że ich tematyka obejmowała różne grupy żywności, zbieżne było natomiast wskazywanie przez skarżących możliwych zafałszowań produktu: obecności niedozwolonych substancji, ukrycia faktycznego kraju jego pochodzenia, różnic pomiędzy masą deklarowaną a rzeczywistą, rozbieżności pomiędzy deklarowanym składem a stanem faktycznym. Ponadto ustalono, że:

- pięć spraw przekazano w ustawowym terminie do rozpatrzenia przez inne organy: w każdym przypadku do właściwych miejscowo wojewódzkich inspektorów JHARS, a w jednym (skarga dotycząca ciała obcego obecnego w śmietanie) również do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Głównego Inspektora Sanitarnego i Głównego Lekarza Weterynarii;
- cztery sprawy załatwiono terminowo we własnym zakresie (zlecając uprzednio przeprowadzenie kontroli doraźnej w przedmiocie trzech spraw właściwym wojewódzkim inspektorom JHARS) – jedną zakwalifikowano jako

zasadną (niewłaściwa jakość handlowa soków, nektarów i napojów pochodzących ze Słowenii), pozostałe uznano za bezzasadne;

- jedna skarga (dotycząca jakości handlowej ogórków sprowadzanych z Ukrainy, w tym niewłaściwego ich oznakowania jako produktu z Polski) została wycofana przez wnioskodawcę, tym niemniej Główny Inspektor zobowiązał podległych wojewódzkich inspektorów do przeprowadzenia kontroli jakości handlowej w zakresie, którego ona dotyczyła.

(akta kontroli str. 743-752)

3.10 Główny Inspektor określił następujące cele do realizacji w latach 2017 - 2018²³:

- zapewnienie właściwej jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych poprzez kontrolę i ocenę zgodności z przepisami regulującymi produkcję i obrót artykułami rolno-spożywczymi, dla którego miernikiem jest stosunek liczby kontroli wykonanych do zaplanowanych (zaplanowana wartość wyniosła 100%),
- zapewnienie przestrzegania przez producentów prawa poprzez koordynację i nadzór w zakresie zadań realizowanych przez IJHARS, dla którego miernikiem jest stosunek liczby wykonanych kontroli do liczby kontroli zaplanowanych (zaplanowana wartość wyniosła 100 %),
- zapewnienie wysokiej jakości artykułów rolno-spożywczych poprzez wykrywanie zafalszowań oraz niezgodności z deklaracją producenta lub przepisami prawa, dla którego miernikiem jest ilość próbek niezgodnych z deklaracją producenta lub przepisami prawa w stosunku do ilości przebadanych próbek (zaplanowana wartość wyniosła 12 %).

Z analizy rocznych sprawozdań RB-BZ1 z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym za lata 2017 - 2018 wynikało, że w/w cele zostały wykonane.

(akta kontroli str. 753-754)

Zgodnie ze złożonym przez Głównego Inspektora oświadczeniem (opartym w szczególności o monitoring realizacji celów i zadań, audyt wewnętrzny, samoocenę kontroli zarządczej) o stanie kontroli zarządczej w Głównym Inspektoracie, w roku 2017²⁴ w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.

(akta kontroli str. 755-756)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nieuzasadnione opóźnienie w udzieleniu odpowiedzi na powiadomienie otrzymane w ramach systemu AAC (numer AA 2018/429), dotyczące obecności niezadeklarowanego glutenu w produkcie mięsnym. Odpowiedzi na zgłoszenie z 25 maja 2018 r. udzielono w ramach systemu dopiero w dniu 19 października 2018 r., tj. po upływie ponad czterech miesięcy. Dyrektor Biura Orzecznictwa, Legislacji i Laboratoriów wyjaśniła, że ustalenia z kontroli Małopolskiego Inspektora JHARS zostały przekazane do Biura Orzecznictwa Legislacji i Laboratoriów w dniu 18 października 2018 r., po czym została udzielona odpowiedź w ramach systemu następnego dnia. Jednocześnie na udzielenie odpowiedzi w systemie AAC przewidziany jest czas 6 miesięcy od daty wpłynięcia zgłoszenia. Zdaniem NIK procedura PG-BOL-07 *Prowadzenie Punktu Kontaktowego ds. oszustw związanych z żywnością* w ramach unijnego systemu AAC kreuje obowiązek bezzwłocznego udzielania odpowiedzi. Okres sześciu miesięcy jest maksymalnym czasem ich

²³ Określone w budżecie zadaniowym jednostki.

udzielenia, którego stosowanie powinno być ograniczone wyłącznie do skomplikowanych przypadków, do których trudno zakwalifikować omawianą sprawę. Jednocześnie, w trakcie kontroli Główny Inspektor wydał pisemne polecenie wojewódzkim inspektorom bezzwłocznego reagowania i podejmowania czynności kontrolnych związanych ze zgłoszeniami z systemu AAC oraz informowania o dokonanych ustaleniach.

(akta kontroli str. 428, 617-636, 734-738)

OCENA CZĄSTKOWA

Główny Inspektor prowadził i systematycznie aktualizował internetową bazę danych dotyczącą zafałszowanej żywności. Nie sporządzał analiz kształtowania się cen artykułów spożywczych na poszczególnych etapach łańcucha żywnościowego z uwagi na brak regulacji ustawowych.

Główny Inspektor polecił wojewódzkim inspektorom występować do innych organów urzędowej kontroli żywności w Polsce z zapytaniami w przedmiocie dotychczasowej działalności podmiotu i branie pod uwagę uzyskanych informacji przy wymierzaniu administracyjnych kar pieniężnych, jednak organy te odmawiały współpracy w tym zakresie, powołując się m.in. na brak podstaw prawnych.

Inspekcja nie przeprowadzała kontroli w hurtowniach prowadzących sprzedaż detaliczną artykułów rolno-spożywczych wskazując na Inspekcję Handlową jako właściwy organ kontrolny w takich przypadkach. Informacji o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych Inspekcja udzielała m.in. poprzez prowadzenie szkoleń dla producentów artykułów rolno-spożywczych, przetwórców oraz innych podmiotów. Począwszy od 2017 r. kontrolowano przypadki występowania tzw. „podwójnej jakości” żywności, tym niemniej, ze względu na brak regulacji ustawowych, stwierdzenie w wyniku kontroli tego zjawiska nie mogło być podstawą do zastosowania sankcji karnych wobec producenta, jeżeli żywność spełniała wymogi wynikające z obowiązujących przepisów prawa, a jej skład był zgodny z deklaracją.

Główny Inspektor sprawnie reagował na powiadomienia otrzymane w ramach systemu RASFF, przeprowadzając niezwłocznie kontrole i udzielając zwrotnej odpowiedzi do Podpunktu Krajowego Punktu Kontaktowego w GIW. Główny Inspektor nie był natomiast stroną Porozumienia o współpracy w ramach systemu RASFF na szczeblu centralnym, jak również nie wprowadził w Inspekcji procedury powiadamiania o niebezpiecznej żywności w ramach systemu RASFF.

Wystąpił pojedynczy przypadek w udzieleniu odpowiedzi na powiadomienie otrzymane w ramach systemu AAC po upływie ponad czterech miesięcy od daty wpływu powiadomienia. Jakkolwiek nie został przekroczony maksymalny, 6-miesięczny termin udzielenia odpowiedzi wynikający z wewnętrznej procedury Inspekcji, zdaniem NIK, w omawianym przypadku brak było uzasadnienia dla tak długiego czasu udzielenia odpowiedzi. W trakcie kontroli Główny Inspektor polecił wojewódzkim inspektorom bezzwłoczne reagowanie i podejmowanie czynności kontrolnych związanych ze zgłoszeniami z systemu AAC oraz informowanie o dokonanych ustaleniach. Inspekcja rzetelnie i terminowo rozpatrywała skargi dotyczące jakości handlowej żywności. Główny Inspektor w pełni zrealizował zaplanowane cele związane z zapewnieniem właściwej jakości handlowej żywności w latach 2017 – 2018, a złożone oświadczenie o stanie kontroli zarządczej w jednostce w 2017 r. było zgodne ze stanem rzeczywistym w badanym przez Izbę zakresie.

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności

4.1 Główny Inspektorat prowadził działalność promocyjną oraz informacyjno-edukacyjną w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych poprzez:

- stronę internetową Głównego Inspektoratu (na której znajdowały się m.in. informacje o bieżących działaniach Inspekcji, wzory formularzy i wniosków, baza zafalszowanych artykułów rolno-spożywczych);

- wydawanie biuletynu *Wiedza i Jakość*, którego głównym celem było informowanie środowisk sektora rolno-spożywczego (uniwersytety i akademie rolnicze, agencje rządowe z sektora rolnictwa, związki i stowarzyszenia branżowe) o aktualnych działaniach Głównego Inspektoratu, wojewódzkich inspektoratów oraz laboratoriów. Biuletyn ten był dostępny również na stronie internetowej. W latach 2017 – 2018 ukazało się łącznie 8 numerów biuletynu – poruszana tematyka obejmowała m.in.: nieprawidłowości uznane za zafalszowania, przepisy dotyczące znakowania artykułów rolno-spożywczych, jakość handlową żywności w świetle przeprowadzonych kontroli, zagadnienia związane z informowaniem o alergenach;

- uczestnictwo w: Międzynarodowych Targach Wyrobów Spożywczych POLAGRA FOOD, Międzynarodowych Targach Żywności i Napojów EXPO XXI Warszawa, Forum Branży Mięsnej, Forum Sektora Wołowiny Polska Wołowina 2022, Konferencji na temat bioterroryzmu i agroterroryzmu.

Działania informacyjno-edukacyjne nie były objęte monitorowaniem. Główny Inspektor nie przekazywał również polecenia do podejmowania działań edukacyjno-informacyjnych przez wojewódzkich inspektorów.

(akta kontroli str. 470, 515-519, 757)

4.2 Główny Inspektor nie podejmował:

- współpracy z ruchami konsumenckimi. Ponadto wyjaśnił, że nie informował opinii publicznej o korzyściach wynikających ze skracania łańcucha dostaw,
- działań służących zwiększeniu dostępności produktów spożywczych zalecanych do spożycia i zmniejszaniu dostępności produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia,
- działań nakierowanych na ograniczenie presji marketingowej produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia, kierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży.

Główny Inspektor JHARS wyjaśnił, że brak działań w powyższych zakresach wynikał z braku ustawowych kompetencji przyznanych Inspekcji.

(akta kontroli str. 515 - 519)

Zdaniem NIK nieprowadzenie przez IJHARS wskazanej działalności mogło spowodować ograniczenie zasięgu informacji o działalności Inspekcji do wąskiego grona odbiorców, w szczególności do podmiotów sektora rolno-spożywczego. Prowadzenie przez IJHARS takiej działalności stanowiłoby, w ocenie NIK, istotny element budowania świadomości społeczeństwa polskiego w zakresie bezpieczeństwa żywności, co z kolei w dłuższej perspektywie czasowej mogłoby wpłynąć na podwyższenie jakości życia w Polsce.

4.5 Inspekcja JHARS współpracowała przy realizacji zadań z zakresu jakości handlowej i bezpieczeństwa żywności (w oparciu o zawarte porozumienia i umowy) w szczególności z następującymi instytucjami:

- Inspekcją Transportu Drogowego: w szczególności w zakresie wzajemnego przekazywania informacji o negatywnych zjawiskach występujących w trakcie transportu artykułów rolno-spożywczych;
- Okręgowymi Inspektoratami Rybołówstwa Morskiego: współpraca obejmowała w szczególności organizowanie wspólnych kontroli zakładów przetwórczych, magazynów oraz innych pomieszczeń służących do przechowywania lub przetwarzania produktów rybnych oraz wzajemne

udostępnianie dokumentów zgromadzonych podczas kontroli, w tym protokołów i decyzji;

- Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego: rola IJHARS ograniczała się w tym zakresie do nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin;
- Agencją Rynku Rolnego/Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa (ARR/KOWR): w zakresie wykonywania badań laboratoryjnych próbek artykułów rolno-spożywczych przekazanych przez pracowników ARR/KOWR;
- Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR): w zakresie przekazywania do ARiMR informacji o wyłączeniach z kontroli i odmowach wydania certyfikatu produkcji ekologicznej, jak również informacji o nieprawidłowościach mających wpływ na ekologiczny status produktu;
- Inspekcją Weterynaryjną: w zakresie przekazywania przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii informacji dotyczących nieprawidłowego oznakowania przetworów mięsnych oraz prowadzenia kampanii informacyjnej dotyczącej rozprzestrzeniania się wirusa afrykańskiego pomoru świń (ASF) w Polsce;
- z urzędowymi jednostkami kontrolnymi w innych państwach w zakresie kontroli (za pośrednictwem Punktu Kontaktowego ds. Oszustw Żywnościowych dla Polski): w szczególności wymiana informacji lub próbek artykułów rolno-spożywczych. W 2018 r. Główny Inspektorat zlecił przeprowadzenie badań próbek oliwy w laboratoriach urzędowych Ministerstwa Rolnictwa, Rybołówstwa i Żywności Hiszpanii.

Ponadto Główny Inspektorat prowadził krajowy Punkt Kontaktowy Komisji Kodeksu Żywnościowego²⁵ FAO/WHO²⁶.

(akta kontroli str. 470, 758-772)

4.6 W 2018 r. dwóch przedstawicieli Głównego Inspektoratu wzięło udział w warsztatach technicznych nt. systemów wczesnego ostrzegania, metod analitycznych, baz danych i najlepszych praktyk w tym zakresie, organizowanych przez unijne Centrum Wiedzy na temat Zafałszowań i Jakości Żywności.

(akta kontroli str. 516, 519-520, 530-531)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Inspekcja realizowała działalność promocyjną oraz informacyjno-edukacyjną w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych poprzez udział w konferencjach i targach branżowych, a także zamieszczając informacje z tego zakresu na swojej stronie internetowej. Jako dobrą praktykę NIK ocenia wydawanie przez Inspekcję biuletynu *Wiedza i Jakość*, którego głównym celem było informowanie środowisk sektora rolno-spożywczego o aktualnych działaniach Głównego Inspektoratu, wojewódzkich inspektoratów oraz laboratoriów. Inspekcja nie współpracowała z ruchami konsumenckimi oraz nie podejmowała działań informacyjno-edukacyjnych w przedmiocie korzyści wynikających ze skrócenia łańcucha dostaw żywności czy zwiększenia dostępności produktów spożywczych zalecanych do spożycia i zmniejszania dostępności produktów niezalecanych do

²⁵ Kodeks Żywnościowy (Codex Alimentarius) to zbiór norm żywnościowych, uznanych na forum międzynarodowym i prezentowanych w jednolity sposób.

²⁶ Food and Agriculture Organization of the United Nations (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wzżywiania i

nadmiernego spożycia (w tym kierowanych do dzieci i młodzieży) ze względu na brak uregulowań prawnych. Główny Inspektor współpracował w zakresie jakości handlowej żywności z innymi organami urzędowej kontroli w Polsce i za granicą. Współpraca obejmowała w szczególności wymianę informacji, wspólne kontrole (tam gdzie to zasadne), a także wzajemne wykonywanie badań jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

IV. Uwagi i wnioski

Uwzględniając podjęte w trakcie kontroli działania, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

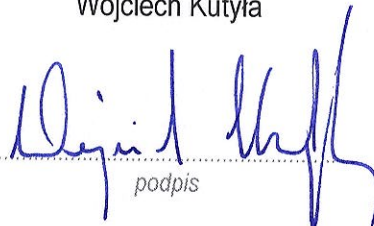
Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia 5 lipca 2019 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Wojciech Kutyla



podpis